

Bestuursvoorstel

Onderwerp: Rapportage voortgang programmakredieten KRW 2022-2027 Nummer: 4129	Agendapunt: 6
--	---------------

DB: Ja 04-06-2024	BPL: Ja 19-06-2024	FAZ: Ja 19-06-2024	VVSW: Nee	AB: Ja 03-07-2024
-----------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------	-----------------------------

Opsteller:	Opdrachtgever:	Portefeuillehouder: Jakob Bartelds
-------------------	-----------------------	--

Ondersteuning van de afdeling: ☐ Technisch ☐ Juridisch ☐ Financieel ☒ Staf ☐ Communicatie ☐ ICT / Beveiliging
--

Externe betrokkenen:	Reden:

Samenvatting: Dit voorstel geeft inzicht in de voortgang van de maatregelen uit de Programmakredieten KRW uit het Waterbeheerprogramma 2022-2027 (WBP 2022-2027) per eind 2023. In het overzicht over 2023 is de zogenaamde fasering van KRW-maatregelen verwerkt. Deze rapportage over de KRW-programmakredieten uit het WBP 2022-2027 is gecombineerd met de beschrijving van de voortgang van de resterende onderdelen uit de periode 2016-2021 die nog niet waren afgesloten.
--

Duurzaamheidsparagraaf: Nee

Begrotingsaspecten: Nee

AB-voorstel: Kennisnemen van de stand van zaken.
--

Bijlagen: <ul style="list-style-type: none">
- Bijlage 1. KRW-investeringsmaatregelen beheerprogramma periode 2022-2027
- Bijlage 2. Jaarverantwoording 2023 KRW Programmakrediet 2016-2021

Besluit/opmerkingen bestuur:
Paraaf secretaris-directeur:

Inleiding

In deze rapportage is de voortgang van de maatregelen uit het Programmakrediet KRW 2022 - 2027 naar de stand van 31 december 2023 weergegeven.

Bij de vaststelling van het Beheerprogramma 2022 – 2027 in het algemeen bestuur van 15 december 2021 is een programmafinancieringskrediet voor een groot deel van de maatregelen verstrekt.

Hierin zijn de natuurvriendelijke oevers (NVO's) apart gebundeld en de overige maatregelen naar KaderRichtlijn Water (KRW)-watersysteem. Het op deze wijze bundelen van diverse maatregelen tot één krediet per soort maatregel (programmamakrediet) biedt de mogelijkheid snel in te spelen op eventuele ontwikkelingen, veranderingen en kansen. Bovendien sluit deze methode aan bij de provincie Drenthe (belangrijkste co-financier). De provincie Drenthe heeft in het Programma Natuurlijk Platteland Drenthe (waarin projecten en bijkomende financiering zijn opgenomen) een vergelijkbare bundeling opgenomen.

Naar aanleiding van de bij vaststelling van het Beheerprogramma 2022-2027 goedgekeurde programmafinanciering voor een groot deel van de hierin opgenomen maatregelen, is afgesproken dat het algemeen bestuur jaarlijks over de voortgang en de financiële stand van zaken gerapporteerd krijgt. Het doel van de rapportage is inzicht te geven in de voortgang en bij eventuele knelpunten aan te geven wat eraan is gedaan om deze op te lossen en eventuele bestuurlijk noodzakelijke acties aan te geven.

Overige afspraken rondom deze programmafinanciering betreffen:

- Mee- en tegenvallers zullen binnen het programmabudget opgevangen moeten worden, een dreigende overschrijding op het totale programmabudget zal de gebruikelijke weg via het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur doorlopen.
- Mogelijke financiële ruimte binnen een programmabudget kan niet worden aangewend voor nieuwe of extra maatregelen. Hiervoor zal het algemeen bestuur toestemming moeten verlenen.
- Het schuiven tussen de programmabudgetten, om tegenvallers op te vangen, is niet mogelijk. Ook hiervoor zal het algemeen bestuur toestemming moeten verlenen.

Programmafinanciering Kaderrichtlijn Water: Financiële stand van zaken per 31 december 2023

Voor de Kaderrichtlijn Water hebben we onze verplichtingen vastgelegd in het Stroomgebiedsbeheerplan Eems (2022-2027) en in ons Beheerprogramma 2022-2027. Voor de KRW-opgaven geldt een resultaatsverplichting. We worden door het Rijk en de EU gecontroleerd op het uitvoeren van de KRW-maatregelen.

In de bestuursvergadering van 24 juni 2020 zijn de maatregelen voor de planperiode 2022-2027 vastgesteld. Een deel van de maatregelen die voor de periode 2016-2021 waren geprogrammeerd zijn gefaseerd naar de huidige planperiode. Dit betekent dat deze financieel ook in deze planperiode zijn opgenomen en uit het programmamakrediet 2016-2021 zijn verwijderd. Bij de vaststelling in december 2021 is voor de programmering voor de planperiode 2022-2027 rekening gehouden met geactualiseerde kosten voor de betreffende maatregelen. Bij de vaststelling van het Waterbeheerprogramma 2022-2027 (WBP 2022-2027) in december 2021 is voor deze en de nieuw geplande investeringen in deze planperiode een nieuw programmamakrediet vastgesteld (zie bijlage 1).

Ons aandeel voor de periode 2022-2027 in de kosten van de KRW- en de overige maatregelen (conform bijlage 1 van het Waterbeheerprogramma 2022–2027) is in totaal begroot op € 41.369.000,-. Het aandeel van de KRW maatregelen hierin bedraagt ruim € 30,8 mln., waarvan een deel van circa € 1,1 miljoen via de exploitatie-uitgaven worden bekostigd in de periode 2022-2027.

Van de totale geraamde investeringskosten is voor € 29,5 miljoen een programmakrediet voor de KRW-maatregelen beschikbaar gesteld bij de vaststelling van het Waterbeheerprogramma in de vergadering van het algemeen bestuur op 15 december 2021.

Totaaloverzicht uitgaven en uitgavenplanning programmakrediet uit WBP 2022 – 2027 per 31 december 2023

Programma□	KPT nr.	Krediet	Uitgaven	Restant	Gepland 2024-2028	Aangegane verplichting	Restant Krediet
1. Natuurvriendelijke oevers	816	3.200.000		3.200.000	3.200.000	42.840	3.157.160
2. Drentsche Aa	847	5.000.000		5.000.000	5.000.000		5.000.000
3. Oldambtmeer	874	500.000		500.000	5.940	39.623	460.377
4. Hunze	812	16.625.000	42.138	16.582.862	16.582.862		16.582.862
5. Zuidlaardermeer	745	4.192.000	1.581.023	2.610.977	4.437.035	13.874	2.597.103
Totaal programmakrediet		29.517.000	1.623.161	27.893.839	29.225.837	96.337	27.797.502

Bij de voorbereiding van de (deel-)projecten wordt zoveel mogelijk gezocht naar het synergievoordeel om de opgaven te combineren met andere opgaven binnen het waterschap. Hierdoor worden soms budgetten samengevoegd tot een totaal projectbudget dat ter besluitvorming aan het algemeen bestuur wordt voorgelegd. Tot op heden is hiervan voor het programmakrediet 2022-2027 geen gebruik gemaakt. In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de geplande KRW investeringsmaatregelen en de destijds geraamde kosten voor de periode 2022-2027.

Inhoudelijke voortgang programmakredieten

Algemeen

In 2022 is het programma gestart met de 3^e cyclus aan KRW-maatregelen. Onderstaand is een toelichting van de stand van zaken opgenomen per kredietonderdeel naar algemeen, ontwikkelingen en risico's t.a.v. het doelbereik.

Van het restant KRW-programmakrediet voor de periode 2016 -2021 wordt conform de toezegging in de jaarrapportage over 2021 (AB juni 2022) in bijlage 2 bij deze rapportage verantwoording afgelegd.

In het onderdeel risico's worden die (bestuurlijk relevante) zaken benoemd die bijvoorbeeld voorafgaand aan de uitvoering leiden tot het niet beschikbaar zijn voor realisatie en daardoor een risico kunnen vormen met impact op tijd en geld en risico's in de uitvoeringsfase. Deze laatste hebben veelal direct een impact op de voortgang inhoudelijk of financieel en het uiteindelijke doelbereik eind 2027.

Een belangrijk onderdeel voor de realisatie van projecten is de beschikbaarheid van de gebieden voor inrichting. In de integrale projecten die in combinatie met het Natuurnetwerk Nederland (NNN) worden gerealiseerd is afgesproken dat de provincie de betreffende gronden vrij maakt voor inrichting. Hoewel daar door Prolander namens de provincies een forse inspanning wordt gedaan is dit voor een aantal gebieden die in de vorige periode voor realisatie geprogrammeerd stonden nog niet gelukt. Inrichting voor KRW en NNN zonder beschikking van de ondergrond is niet mogelijk en is de belangrijkste reden dat er enkele projecten mogelijk pas in deze programmeerperiode kunnen worden uitgevoerd.

Verder hebben diverse maatregelen vertraging opgelopen door de beperkingen die Corona op met name op de een-op-een contacten en groepsbijeenkomsten heeft gehad.

Tot slot is per programma de uitgaven van het afgelopen jaar kort toegelicht en is aangegeven hoe de financiële planning er de komende jaren uit ziet. Per (deel)programma is aangegeven in welk jaar de uitvoering is afgerond. Daarnaast is het jaar 2028 opgenomen in de planning, omdat de verwachting is dat de financiële afwikkeling van (deel)programma's tot in 2028 kan doorlopen.

Natuurvriendelijke oevers (NVO's)

Algemeen

In de komende planperiode zal er 3 km NVO's worden aangelegd in het waterlichaam Noord-Willemskanaal en 9 km in de kanalen Hunze/Veenkoloniën. Tevens vindt optimalisatie van bestaande NVO's plaats in de rest van de KRW-waterlichamen op verschillende trajecten. Verder worden de afgelopen perioden aangelegde NVO's beoordeeld en wordt geëvalueerd, inclusief het beheer, op hoe deze functioneren. Indien noodzakelijk zullen er verbeteringen worden aangebracht.

Ontwikkelingen

Voor het Noord Willemskanaal liggen er opgaven voor het aanbrengen van natuurvriendelijke oevers. Vanuit KRW zal de realisatie van de opgave van NVO uit 2016-2021 nog worden afgerond en moet de opgave voor 2022-2027 van 3 km NVO worden gerealiseerd.

Vanuit het programma WB21 moeten kaden op orde worden gebracht en kunnen de opgaven voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers veelal worden gecombineerd. De Provincies Groningen en Drenthe hebben beide vervangingsplannen voor de oeververdediging van de vaarweg.

Met beide provincies wordt afgestemd om de werkzaamheden zoveel als mogelijk mee te koppelen met vervanging van damwanden door de provincie.

In het waterlichaam Kanalen Hunze-Veenkoloniën is het de opgave om in deze periode nog 9 km natuurvriendelijke oever te realiseren. De voorbereidende werkzaamheden zijn in 2022 en 2023 gedaan. Op basis van onderzoek worden nu de meest kansrijke trajecten bepaald. Dit heeft ook te maken met de ruimte die in en om de oever van de kanalen beschikbaar is en kan komen.

Door het zeer natte najaar is de uitvoering van 1,35 km bij de Pottendijk verplaatst naar voorjaar 2024. In overleg met gemeenten die groot onderhoud aan de bermen/oevers gepland hebben wordt getracht de werkzaamheden aan de NVO's in samenhang uit te voeren. Dit geldt voor de volgende trajecten.:

- Annerveensekanaal (Aa en Hunze) ca. 2 km.
- Stadskanaal (Stadskanaal) ca. 1,5 km.
- Weedingerkanaal (Westerwolde) ca. 2 km.

Risico's

Beschikbaarheid van de grond is een belangrijke factor voor de realisatie. Er wordt volop ingezet op vrijwilligheid bij de verwerving van de grond. Bij combinatie met andere werkzaamheden zoals een fietssnelweg kunnen b.v. onduidelijkheden over de stikstofuitstoot vertraging geven.

Financiën

De planning voor de komende periode staat hieronder uitgewerkt.

1. Natuurvriendelijke oevers	Planning gereed		2024	2025	2026	2027	2028	Totaal
01 Natuurvriendelijke oevers (NVO)	2028-01	9 km	100.000		100.000	300.000		500.000
10 NVO's Hunze en VK	2028-01			325.000	400.000	400.000		1.125.000
11 NVO Pottendijk	2024-12		55.000					55.000
12 Visopeningen	2024-12		20.000					20.000
20 NVO's Nrd Willemskanaal	2028-01	3,6 km		78.000	500.000	500.000		1.078.000
21 Onlandenweg	2026-01			400.000				400.000
22 Optimalisatie NVO Taarlosebrug	2025-01		22.000					22.000
Totaal			197.000	803.000	1.000.000	1.200.000	0	3.200.000

Drentse Aa

Algemeen

In het waterlichaam Drentse Aa - het stelsel van beken – zijn er met name opgaven voor beekherstel (hermeandering en/of beekboderverhoging) voor de trajecten Amerdiep en Rolderdiep (in combinatie met opheffen visbarrières) verder worden de effecten van de in de vorige planperiode uitgevoerde beekboderverhogingstrajecten Zeegserloopje, Loonerdiep-Taarlooschediep, Anlooërdiep, geëvalueerd. Beekherstel Witterdiep uit de vorige planperiode is inmiddels afgerond.

In het waterlichaam Noord Willemskanaal is er de opgave voor natuurvriendelijke oevers die apart wordt beschreven.

Ontwikkelingen

De provincie Drenthe en de terrein beherende organisatie Staatsbosbeheer hebben gezamenlijk met het waterschap de Inrichtingsvisie beekdal Drentse Aa uitgewerkt. In deze visie zijn ook de KRW-maatregelen voor Amerdiep en Rolderdiep opgenomen. Binnen het kader van de inrichtingsvisie worden plannen per deelgebied nader vormgegeven.

De inrichting Rolderdiep betreft een bredere natuurinrichting waarbinnen ook de waterschapsopgaven voor hermeandering (ca. 2,5 km), bovenstrooms vasthouden 374.000 m³, en verwijderen van 2 knelpunten voor vismigratie moeten worden gerealiseerd.

Voor project Amerdiep zijn waterschapsopgaven: hermeandering 2,5 km en bovenstrooms vasthouden 94.000 m³ te realiseren in periode 2022 – 2027. Het inrichtingsplan is in ontwikkeling en zal in 2024 worden afgerond. Procedures zullen onder de Omgevingswet worden doorlopen. Het waterschap trekt het project ook namens de provincie Drenthe wat betreft de NNN-inrichtingsopgave voor dit beekdal en bijkomende meekoppelkansen.

Risico's

De voortgang van de inrichting van de deelgebieden binnen de EHS (Natuurnetwerk Nederland) is afhankelijk van de voortgang met het voor inrichting beschikbaar krijgen van gronden. De provincie Drenthe heeft hiervoor een programma opgezet maar is hierbij afhankelijk van de vrijwillige medewerking van de grondeigenaren. Het beschikbaar krijgen van de gronden voor natuurinrichting is noodzakelijk maar moeilijk voorspelbaar. De inrichtingsopgave voor Amerdiep en het Rolderdiep raakt aan KRW en WB21 opgaven waarvoor voor het waterschap directe deadlines bestaan (uitvoering gereed uiterlijk 2027). In de inrichting zullen ook NNN-opgaven van de provincie worden meegenomen als ook genoemde toezeggingen uit het verleden. Beschikbaar krijgen van de benodigde gronden voor inrichting is een uitdaging, maar lijkt in samenhang met de NNN-doelen, en daarvoor beschikbare financiële middelen, haalbaar. Het proces voor DPLG kan tot vertraging leiden. We hebben de provincie er op gewezen dat voor de KRW de einddatum voor realisatie 2027 is en dat daarop moet blijven worden ingezet.

Financiën

In 2023 zijn nog geen uitgaven / verplichtingen ten laste van dit krediet gebracht. De planning voor de komende periode staat hieronder uitgewerkt.

2. Drentsche Aa	Planning gereed		2024	2025	2026	2027	2028	Totaal
Hermeandering Rolderdiep	2028-01	2,5 km NNN			750.000	1.250.000	500.000	2.500.000
Hermeandering Amerdiep	2028-01	2,5 km NNN		500.000	750.000	750.000	500.000	2.500.000
Totaal			0	500.000	1.500.000	2.000.000	1.000.000	5.000.000

Oldambtmeer

Algemeen

In het watersysteemgebied Oldambt is er voor het Oldambtmeer een KRW-opgave die in deze planperiode die uitgewerkt en uitgevoerd moet worden. Het gaat om het verbeteren van oevers en moeraszones van het meer om het meer ecologisch beter te laten functioneren, met name het verbeteren van habitat (o.m. voor vissen) in het Oldambtmeer

Ontwikkelingen

In 2023 is een inrichtingsplan opgesteld en zijn we gestart met de planvorming, Ook is er een subsidie verkregen. We pakken de uitwerking op samen met gebiedspartners. Inmiddels loopt de voorbereiding van de aanbesteding en uitvoering (opstellen bestekken, aanvragen vergunningen e.d.) voor de uitvoering in 2024.

Risico's

Uit de voorbereiding van de aanbesteding blijkt dat door de gewijzigde marktomstandigheden het waarschijnlijk is dat de uitvoeringskosten fors hoger uitvallen dan verwacht. Beoordeeld wordt of de uitvoering op een andere wijze kan geschieden, maar de deadline voor realisatie in verband met de subsidievoorwaarden blijft eind 2024.

Financiën

In 2023 zijn nog enkele uitgaven / verplichtingen ten laste van dit krediet gebracht. Voor dit programma is POP-subsidie toegekend. Zelf plannen we alleen nog de niet subsidiabele kosten. Afhankelijk van het uiteindelijke resultaat van de aanbesteding van dit werk zal de meerjarenraming worden geactualiseerd. Tot en met 2023 zijn meestal wat kleinere bedragen (€ 5.940,-) geweest voor bijvoorbeeld leges voor vergunningen.

3. Oldambtmeer	Planning gereed		2024	2025	2026	2027	2028	Totaal
Verbeteren oevers en moeraszones	2025-01		5.940					5.940
Totaal			5.940	0	0	0	0	5.940

Hunze

Algemeen

In de Hunze bestaat de KRW-opgave uit 17,2 km beekherstel (hermeandering, inrichting oeverzones en overstromingsvlakte, variatie in stroomsnelheid). Deze opgave is gepland in meerdere deeltrajecten. De opgave wordt vaak tezamen met de opgave 'water vasthouden bovenstreams' voor vergroting van de robuustheid van het watersysteem gerealiseerd. In de trajecten met een vismigratiebarrière wordt deze eveneens aangepakt.

Om de realisatie efficiënt te laten verlopen is in het Drentse deel de samenwerking met de provincie Drenthe gezocht die verantwoordelijk is voor de realisatie van het Natuur Netwerk Nederland (NNN). In een gezamenlijk aanpak tussen provincie, waterschap en andere belanghebbende organisaties wordt de komende programmaperiode gewerkt aan het beschikbaar krijgen van de gronden voor inrichting en de realisatie van de verschillende opgaven. Deze samenwerking wordt begeleid door de Bestuurlijke Adviescommissie Hunze.

In het Groningse deel is er voor de inrichting van Wolfsbarge gekozen de synergie uit de samenwerking KRW en NNN op projectbasis in te vullen. Zo zal de ontwikkeling samenlopen met andere projecten rond het Zuidlaardermeer

Ontwikkelingen

Voor het Drentse deel van de Hunze is door de betrokken partijen het maatregelprogramma Hunze, inclusief aanpak en prioritering opgesteld. Omdat realisatie voor een belangrijk deel afhankelijk is van het voor inrichting beschikbaar krijgen van de gronden zal voor de inrichting ingespeeld worden op de voortgang van dat onderdeel. De aangegeven lengte beekherstel kan daardoor ook in een ander deeltraject of gecombineerd deeltraject van de Hunze worden gerealiseerd. Dit betekent vooral dat de volgorde van realisatie kan wijzigen.

De realisatie van plangebied De Branden is in 2023 planperiode afgerond en officieel geopend. Gemaal Oostermoer in de Groeve is visvriendelijk en energiezuinig gemaakt en in 2023 in werking gesteld. Het vismigratieknelpunt is hiermee opgeheven.

Voor de nog niet voor inrichting vrijgemaakte plangebieden worden een inrichtingsschets opgesteld. Daarmee kunnen belanghebbenden en belangstellenden zien wat de bedoeling in de plangebieden is en kunnen we ook de kennis en meningen van de mensen in de omgeving te weten komen en de uitkomsten daarvan weer voor definitieve planuitwerking gebruiken om een beter plan te maken. Voor ons als initiatiefnemers hebben deze planschetsen het voordeel dat we voldoende inzicht hebben in het effect van de plannen en het verwachte resultaat. Op het moment dat de betreffende gronden voor inrichtingsmaatregelen vrijgemaakt zijn kan er dan relatief snel een definitief plan opgesteld worden en kunnen formele vergunningsprocedures worden gestart.

Voor de gebieden Bronnergermaden (Voorste diep), Boermastreek (= Zoersche landen) is een planschets opgesteld en gedeeld met de omwonenden. Er is voor de grondposities een grote aankoop gedaan er daarmee is er een grondruilproces gestart.

Hierbij is ook het gebied rondom het Achterste diep (= Kromme Landen) betrokken waar de NNN en KRW-opgave gecombineerd is met het proces van de Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw.

Het plan voor de inrichting van Noordma is gereed en de benodigde procedures zijn afgerond. Komt in 2024 in uitvoering. Gebied Boonspolder en Spijkerboor met een lengte van 1,2 km (dit zijn de gedeelten van traject Tussenwater-zuid en traject Annerveense Lenten is eind 2023 in uitvoering genomen.

In het gebied Wolfsbarge heeft de provincie Groningen de benodigde grondposities verworven zodat er in 2023 is gestart met het opstellen en uitwerken van een schetsplan en zal in 2024 het inrichtingsplan worden opgesteld.

Risico's

Door stagnatie in het beschikbaar krijgen van gronden voor inrichting kan in sommige gevallen het voor deze periode benoemde trajectgedeelte niet worden gerealiseerd. Hoewel de provincie Drenthe voor de opgave in de gehele Hunze het grondstrategieplan Hunze heeft opgezet is men afhankelijk van de vrijwillige medewerking van de grondeigenaren. Om de geplande lengte beekherstel te

realiseren is het gewenst in te spelen op de actuele ontwikkelingen in de beschikbaarheid van grond voor inrichting. In 2023 zijn weer diverse kavelruilprocessen gestart en deze kunnen zo mogelijk geheel of gedeeltelijk in 2024 worden afgerond. Hiermee zullen weer enkele trajecten worden ingericht. Om inzicht te hebben in de verschillende effecten van de maatregelen zijn schetsplannen opgesteld en voorbereidende onderzoeken uitgevoerd. Deze schetsen zijn de basis om inhoudelijk met de mensen in de omgeving af te stemmen.

Financiën

In 2023 is voor de voorbereiding van het project Boonspolder/Spijkerboor een bedrag aan Prolander betaald.

4. Hunze	Planning gereed		2024	2025	2026	2027	2028	Totaal
03 Tussenwater zuid	2028-01	2,5 km			205.000	2.500.000	762.000	3.467.000
04 Beekherstel Krommelanden	2028-01	3,6 km				1.352.000	1.200.000	2.552.000
05 Beekherstel Bronnegermaden	2028-01	3,3 km			1.000.000	1.000.000	525.000	2.525.000
06 Beekherstel Zoerse landen	2027-01	2,5 km		1.000.000	698.000			1.698.000
07 Beekherstel Annerveense Lenten	2027-01	1,7 km		350.000	565.000	245.000		1.160.000
08 Beekherstel Achtermade	2028-01	1,6 km			500.000	991.000		1.491.000
09 Duunsche landen en Breevenen	2028-01	3 km				1.047.000	1.200.000	2.247.000
10 Herinrichting Wolfsbarge (II)	2028-01			100.000	200.000	600.000		900.000
20 Annermoeras/AnnvLenten vrb	2024-01	0,8 km	2.862					2.862
21 Boonspolder	2025-12	1,2 km		540.000				540.000
Totaal			2.862	1.990.000	3.168.000	7.735.000	3.687.000	16.582.862

Zuidlaardermeer

Algemeen

In 2019 is met het Integraal maatregelplan Zuidlaardermeer de bestuurlijke besluitvorming voor de KRW-maatregelen vastgesteld. Op basis van het inrichtingsplan kan de feitelijke inrichting plaatsvinden.

Ontwikkelingen

In het kader van het Integraal maatregelplan Zuidlaardermeer is de maatregel 'Inrichten oevers Zuidlaardermeer' opgepakt en is er een basisuitwerking gemaakt waarop de uitvoering van de maatregelen in de rietoevers van het Zuidlaardermeer in de vorige planperiode zijn gestart en deze periode worden afgerond. Deze maatregel is namelijk in twee fasen gesplitst. De eerste fase van de aanpak van de rietoevers is afgerond. Fase twee wordt in 2023 voorbereid met inzet van een EU-POP3 subsidie. Uitvoering van de maatregel is in de tweede helft van 2024 gepland. De planinvulling voor de luwe zone wordt gestart in de tweede helft van 2024.

Risico's

Voor het Zuidlaardermeer geldt dat maatregelen in combinatie met de mitigatie van de gevolgen van de bodemdaling door aardgaswinning worden uitgewerkt. Mogelijk zijn daarbij de opgaven voor de KRW en de mitigatie van Bodemdaling conflicterend. Ook bestaat er mogelijk enige spanning tussen de natuurdoelen/KRW-doelen en het gebruik van het meer t.b.v. de recreatievaart.

Financiën

In 2023 is aan uitgaven ruim € 1,5 miljoen ten laste van het krediet gebracht voor fase 1. De planning van de toekomstige uitgaven "Riet en Water" zijn geactualiseerd naar aanleiding van het onlangs verkrijgen van de EU-POP3-subsidie. Na ontvangst hiervan zal de planning van de uitgaven in de pas lopen met het restant krediet (thans € 2,6 miljoen).

5. Zuidlaardermeer	Planning gereed		2024	2025	2026	2027	2028	totaal
Maatregelen "Riet en Water"	2025-01	130 ha	245.035					245.035
Maatregelen luwe zone	2027-12					2.605.720		2.605.720
totaal			245.035	-	-	2.605.720	-	2.850.755

Voorstel

Kennismemen van de stand van zaken.

namens het dagelijks bestuur,

Jelmer Kooistra
secretaris-directeur

Geert-Jan ten Brink
dijkgraaf

Bijlage 1. KRW-investeringsmaatregelen beheerprogrammaperiode 2022-2027

Geplande KRW-investeringsmaatregelen en geraamde kosten voor de periode 2022-2027

Waterlichaam	Gepland 2022-2027	Kosten €
Regulier gepland voor 2022 - 2027		
Drentsche Aa	Hermeandering Amerdiep 2,5 km NNN	2.500.000
Hunze	Beekherstel Tussenwater zuid 2,5 km	3.647.000
	Beekherstel Kromme Landen 3,6 km	2.552.000
Kanalen H/VK	NVO 9 km	1.200.000
NW kanaal	NVO 3 km	1.500.000
Gepland in 2016 – 2021 maar doorgeschoven naar 2022 - 2027		
Drentsche Aa	Hermeandering Rolderdiep 2,5 km, NNN	2.500.000
Hunze	Beekherstel Annerveense Lenten 1,7 km	1.565.000
	Beekherstel Bronnegermeden 3,3 km	2.525.000
	Beekherstel Achtermade 1,6 km	1.491.000
	Beekherstel Duunsche landen en Breevenen 3 km	2.247.000
	Beekherstel Zoerse Landen 2,5 km	1.698.000
	Aanleg moeraszone Wolfsbarge II	900.000
Gestart in 2016 – 2021 maar afronding pas in 2022 - 2023		
Hunze / Zuidlaardermeer	Aanleg luwte lagune 130 ha	1.239.000
	Herinrichten oevers ZLM	2.953.000
Extra maatregelen op basis van analyse doelbereik		
NVO's	Optimalisatie bestaande natuurvriendelijke oevers	500.000
Oldambtmeer	Verbeteren oevers en moeraszone	500.000
		29.517.000

Bijlage 2. Jaarverantwoording 2023 KRW Programmakrediet 2016-2021

In de bestuursvergadering van 24 juni 2020 zijn de maatregelen voor de planperiode 2022-2027 vastgesteld. Een deel van de maatregelen die voor de periode 2016-2021 waren geprogrammeerd zijn gefaseerd naar de volgende planperiode. In de AB-vergadering van 15-12-2021 is dit bij de besluitvorming over het Waterbeheerprogramma 2022-2027 definitief vastgesteld.

Dit betekent dat deze maatregelen in het financieel overzicht ook in deze volgende planperiode zijn opgenomen en uit het programmakrediet 2016-2021 zijn verwijderd. Hiermee komt het formele budget van het programmakrediet 2016-2021 nu uit op € 8.360.354,-. In de jaarrekening 2022 is het resterende krediet voor de vispassages (€ 6.555,-) afgesloten zodat het bijgestelde krediet € 8.353.799,- bedraagt.

Omdat een deel van de projecten nog lopend zijn wordt ook in 2024 e.v. nog van onderdelen van dit KRW programmakrediet 2016-2021 gebruik gemaakt. Hiervoor is een bedrag van € 4.814.743,- beschikbaar. Voor de komende periode is € 2.814.338,- aan activiteiten gepland. Per 31 december 2023 zijn hiervoor voor een bedrag van € 307.038,- verplichtingen aangegaan. De detail planning voor de komende periode is na de inhoudelijke beschrijving van de voortgang van de programmaonderdelen opgenomen.

KRW Programmakrediet 2016-2021	KPTnr.	Krediet			Besteed		Nog te besteden	waarvan aangegane verplichtingen	Restant krediet
		Oorspronkelijk	Bijstellingen	Bijgesteld	t/m vorige rapportage	deze periode			
1. Natuurvriendelijke oevers	740	€ 3.962.400	€ -1.011.000	€ 2.951.400	€ 1.771.113	€ -347.448	€ 1.527.735	€ 24.817	€ 1.502.918
2. Vispassages	741	€ 375.000	€ 227.899	€ 602.899	€ 602.899		€ -	€ -	€ -
3. Krediet maatregelen waterlichaam Drentsche Aa	742	€ 3.915.000	€ -1.905.000	€ 2.010.000	€ 884.564	€ -375.426	€ 1.500.862	€ 282.221	€ 1.218.641
4. Krediet maatregelen waterlichaam Duurswold		€ 200.000		€ 200.000	€ 200.000	€ -	€ -	€ -	€ -
5. Krediet maatregelen waterlichaam Hunze	744	€ 8.391.500	€ -5.802.000	€ 2.589.500	€ 397.348	€ 98.968	€ 2.093.184		€ 2.093.184
6. Krediet maatregelen waterlichaam Zuidlaardermeer	745	€ 2.565.000	€ -2.565.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
		€ 19.408.900	€ -11.055.101	€ 8.353.799	€ 3.855.924	€ -623.906	€ 5.121.781	€ 307.038	€ 4.814.743

1. Natuurvriendelijke oevers

In het Noord-Willemskanaal is het AB heeft in 2022 een projectplan Waterwet vastgesteld voor kadeverbetering nabij de Wittemolen waarin ook de realisatie van 500 m NVO opgenomen. Dit is in 2023 in uitvoering.

2. Vispassages

In 2020 is besloten om in combinatie met pomprenovatie het visvriendelijk maken van de pompen in gemaal Oostermoer uit te voeren. Er is in 2020 een POP3 subsidie voor deze vispassage toegekend als onderdeel van een gecombineerde subsidie voor enkele andere deelprojecten in dezelfde omgeving. In 2023 is dit project gerealiseerd.

3. Maatregelen waterlichaam Drentsche Aa

In het kader van het project Beekverhoging zijn voor drie trajecten van de Drentsche Aa door het algemeen bestuur projectplannen vastgesteld. Dit betreft de trajecten Loonerdiep-Taarlooschediep, Anloërdiepe en Zeegserloopje. De beekverhogingen zijn in 2021 en 2022 uitgevoerd. Over een periode van vijf jaar na realisatie worden de effecten van de beekverhoging gemonitord en geëvalueerd.

5. Maatregelen waterlichaam De Hunze

In 2023 is in het Hunzegebied het project De Branden uitgevoerd en afgerond. Voor Project Noordma is het plan gereed, dat komt in 2024 in uitvoering. Het daarvoor gereserveerde krediet bedraagt € 1.350.000,-

6. Maatregelen waterlichaam Zuidlaardermeer

De voor de planperiode 2016-2021 geprogrammeerde maatregelen zijn doorgeschoven naar de planperiode 2022-2027. Het krediet is nu onderdeel van het programmakrediet 2022-2027.

De planning voor de komende periode staat hierna per programma weergegeven.

	Planning gereed	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal
740 BHP Natuurvriendelijke oevers								
18 NVO Nrd Willemsk-Havenkanaal	2025-01	240.000	0	0	0	0	0	240.000
20 Duurswold	2028-01	0	0	0	0	109.287	0	109.287
23 Slibbakken verwijderen	2024-12	27.500	0	0	0	0	0	27.500
	Totaal	267.500	0	0	0	109.287	0	376.787
742 Maatregelen waterlichaam Drentsche Aa								
10 Beekpeilverhogen Zeegserloopje	2028-01	0	0	0	0	100.000	0	100.000
20 Beekpeil verhogen Anloërdiep	2028-01	0	0	0	0	100.000	0	100.000
50 Opheffen visbarrieres Rolderdiep	2028-01	0	0	0	200.000	0	0	200.000
60 Verdeelwerk Loon	2028-01	-1	0	0	199.704	0	0	199.704
70 Voorbereiding hermeandering Amerdiep	2025-01	184.862	0	0	0	0	0	184.862
	Totaal	184.861	0	0	399.704	200.000	0	784.565
744 Maatregelen waterlichaam Hunze								
35 De Branden uitvoering H&A	2024-01	68.748	0	0	0	0	0	68.748
59 Paardetangen algemeen	2028-01	0	0	0	0	234.288	0	234.288
60 Tussenwater Noordma	2026-01	0	1.350.000	0	0	0	0	1.350.000
	Totaal	68.748	1.350.000	0	0	234.288	0	1.653.036
Totaal gepland 2024-2029		521.109	1.350.000	0	399.704	543.575	0	2.814.388